

/ Jesús Ciscar

Estellés continua treballant

Feia pocs dies que havia acabat la guerra civil. Les tropes «nacionals» desfilaven per Burjassot, i el veïnat del poble, encuriós i temerós, els miraven des dels portals de les cases. «Els meus pares també eren a la porta veent els soldats, i jo, mentrestant, era a l'hortet de casa, cremant els quatre llibrets que tenia, perquè m'havien dit que en aquells dies era molt perillós tenir-ne.

Aquella mercaderia humil dels llibres, tan perseguida, era el futur del xiquet Vicent Andrés, una criatura espantada que amb els anys esdevindria un dels més grans poetes en llengua catalana.

«Em va venir l'obsessió d'escriure. Des de molt xicotet, m'agradava llegir, i un veí del poble, un home que aleshores era republicà i catalanista, va començar a deixar-me llibres en català, obres clàssiques, sobretot, amb les quals vaig aprendre a escriure la llengua que sempre havíem parlat a casa. Parle d'abans de la guerra, dels dies en què el professor no s'estranyava quan un alumne li entregava un treball en català». La primera obra en català del poeta fou, precisament, una redacció escolar, «un full en què explicava una excur-

Fàlvia NICOLAS

sió feta amb els companys de classe».

No va poder estudiar el batxillerat, i els recursos de casa eren prou escassos, però Vicent Andrés Estellés va aprendre d'escriure a màquina molt correctament, i així va trobar una ocupació en una oficina. Un dia, insospitadament, el periodisme féu aparició en la seua vida. «Calia portar un paquet al director del diari *Jornada*, i jo vaig oferir-me, tot entusiasmat. Quan vaig ser davant d'ell, que tenia el seu paquet a les mans i estava tot content, vaig proposar-li la publicació d'un verset que portava a la butxaca. Era una poesia que havia escrit, dedicada a una actriu de revista que tenia molt d'èxit a València. Estava escrita en castellà i no era gran cosa, però el director de *Jornada* la va trobar ben feta, i va contestar-me que no podien

publicar versos, però que estaria encantat de publicar-me col·laboracions en prosa». El jove Estellés es féu col·laborador habitual del diari, i així li arribà la possibilitat d'estudiar la carrera de periodista, a l'Escola Oficial que aleshores funcionava a Madrid.

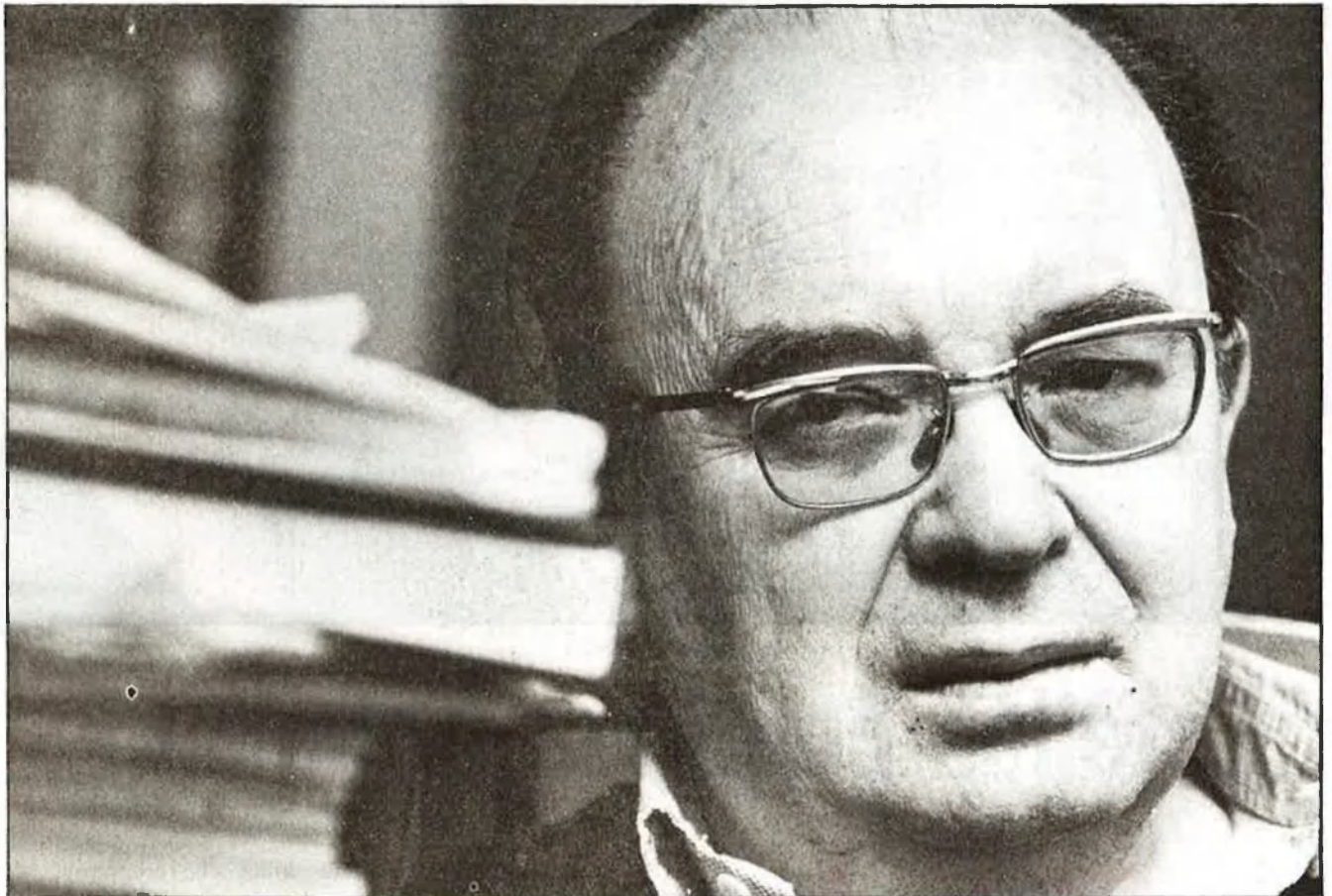
Tres anys visqué a Madrid, «tres

tan malament. M'omplia de curiositat el fet de que molts dels qui m'envoltaven havien participat en la guerra. Mai no se'n parlava, però ells eren allí».

Fou acabar els estudis i començar el servei militar, al Pirineu de Navarra. L'únic bon record que Vicent Andrés en conserva és el retorn a

Andrés Estellés és immensa i variadíssima, fruit, segons que ell assegura, «del treball continuat i la inspiració, a parts iguals».

Aquest home, que viu en un pis ple de papers, llibres i manuscrits, acompanyat tothora de la presència meravellosa i tendra d'Isabel, la seua dona, no gaudeix de bona salut. Tot el

Ara escriu «Sonata a Isabel»

/ Jesús Ciscar

anys molt durs, en què vaig viure estretament, amb pocs diners, en fondes de mala mort i fent molt poc cas dels llibres, perquè jo mai no he estat un xicot estudiós». A la gran ciutat, Vicent Andrés Estellés feia molta vida nocturna, literària, participant en tertúlies, col·laborant amb poemes escrits en castellà en revistes com *Garcilaso*, coneixent alguns dels que avui són homes importants de la cultura espanyola, com Cela o García Nieto. Però no tot era literatura. «A Madrid es patia moltíssim. Fam, por, privacions de tota mena. Viure a Madrid em va obrir els ulls a la comprensió, la comprensió i la pena per tota aquella gent que havia viscut la guerra i que ara ho passava

l'escriptura en llengua catalana. «Potser vaig tornar a escriure en català perquè em sentia molt sol, tan lluny de casa». Mai més, des d'aleshores, el poeta no ha deixat d'escriure poesia en català.

Vingueren, una volta tornat a València, els anys del periodisme, treballant a *Levante* i a *Las Provincias*, diari on treballaria durant molt de temps com a redactor en cap, però la creació literària del poeta no s'interrompé.

Volums i volums de poesia, molts **dels quals romanen inèdits**, novel·les, narracions breus, guions **de cinema i TV, llibrets de revista...** i les *Memòries*, que encara està preparant. **La producció de Vicent**

seguit de malalties i dolors que començà a partir cap als trenta anys no han aconseguit, però, trencar l'entusiasme d'un cor jove i uns ulls vivíssims, que expressen alternativament, al llarg de la conversa, tot el patiment i tot el plaer que Vicent Andrés Estellés ha aconseguit extraure a la vida. «Jo he patit molt, molt. Moralment i física, he passat moments molt dolents, però les satisfaccions que he viscut m'han compensat amb escreix tots els sofriments».

La crueltat i la por, l'atzar tot sovint dramàtic, espaordeixen el poeta, que conta el sofriment alié i el propi amb un fil de veu i els ulls amarats de llàgrimes. «És que hi ha històries que

em fan molt de mal, encara que jo no les haja viscudes», diu, mentre Isabel ens explica els amors desgraciats d'una coneguda seua, en els anys de la Primera Guerra Mundial.

La passió del cos i de l'esperit, l'amor i el plaer, la figura de la dona, però, el converteixen altra volta en un xiquet expert, un jove ple encara d'entusiasme: de voluptuositat.

Totes les dones i tots els amors

«La mort ja no m'impessiona com abans. Potser perquè la veig propera. No una mort literària, sinó real».

l'exalten, aquest Estellés que és un dels més grans poetes eròtics contemporanis, però entre tots i totes, n'hi ha un que l'obsessiona: Isabel. Parlar de Vicent Andrés i oblidar Isabel és ignorar la part més important de la vida del poeta, trenta-nou anys de companyia, d'afecte i de comprensió. «Ella és la dona extraordinària que mai no m'ha negat el suport, que sempre m'ha concedit indulgència plenària, que ha sentit i ha demostrat la més gran comprensió envers mi i la meua obra. Tinc un gran deute amb Isabel. Jo no puc fer-me a la idea de viure sense ella, no podria resistir-ho, la necessite tantíssim...»

Ara escriu la *Cantata a Isabel*. «Un petit homenatge, en què fa uns anys que treballo». Escriu també les seues *Memòries*, una obra extensa, en prosa, que s'estima més no publicar en vida, «perquè aixecaran un gran escàndol». En el volum que pressenteix més fortet, el quart, Vicent Andrés contarà tot allò que va veure i que va viure quan treballava a *Las Provincias*. «No tinc cap afany de venjança, però vull contar allò que he conegut al llarg de la meua vida, i sé que hi ha coses que sentaran malament a alguna gent...»

Prepara també la publicació de quatre novel·les, que li agradaria veure editades per Sant Jordi. «Entre les quals, una pornogràfica... Estic molt content, perquè veig que ja comença a fer-se en català tota mena

de literatura: pornogràfica, de "lladres i serenos", d'acció...»

Estellés, com un dia va dir Joan Fuster, es considera un «poeta de realitats», no un poeta realista. «He contat allò que he viscut, allò que he conegut, sense afegir-hi res, perquè necessite explicar-ho tot. I també escriu per als altres. Sobretot per a les persones sense alegria, sense esperança, sense llum. Si un poema meu pot fer estimar una mica més la vida, ja estic content».

La vida, amb tot el que té de bo i de dolent, és el que més importa. «La vida és la cosa més bella. L'amor, la cosa més ben feta. Són més que paraules, són catàstrofes petites, bellíssimes. L'amor, com la mort, és una destrucció, la de dos cossos que en un breu instant esdevenen un sol cos. És una destrucció temporal, però. La mort ja no és temporal».

L'amor i la mort són dues constants en la poesia d'Estellés. Amor

Viu en un pis ple de papers, de llibres

/ Jesús Ciscar

La crueltat i l'atzar l'espaordeixen

/ Jesús Ciscar

de tota mena, global, a la vida, als paisatges, als homes i les dones que gaudeixen i pateixen, als pobles, a les ciutats... i l'amor eròtic, que ho

abasta tot, descrit amb plaer i precisió, amb dolor, moltes vegades.

La mort, la soledat, la misèria, la por, la impotència davant el pas del

temps, són el complement i la contrapartida de l'amor, l'altre costat d'una mateixa creació.

Més personalment, la vivència de la mort espanta i no espanta Vicent Andrés Estellés. «Durant molt de temps, la mort m'ha fet molta por. Jo vaig créixer envoltat de dol, vaig entrar a l'edat adulta amb una filla morta als braços. Ara ja no m'impresiona tant, potser perquè veig una mort propera, imminent. No una mort literària, sino una mort real, que arribarà un dia de sobte i se m'emportarà.»

La malaltia que pateix Estellés, el dolor persistent i angoixós a les cames i a l'esquena, li ha provocat un estat de tristesa i malenconia quasi permanent, que es tradueix en pessimisme envers el propi futur, un pessimisme que, tanmateix, no estén al futur del país. «Tinc una gran confiança en el joves. La seua forma de veure la vida, sense prejudicis, com una aventura constant, és la que jo sempre he tractat de portar endavant».

10 ANYS AL TALL

CONCERTS A LA
SALA ESCALANTE

Del 24 de gener al 3 de febrer

Ho patrocina la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana